

Referat af Inspirationsmøde # 4

Værdibaseret planlægning – et nyt redskab i byplanlægningen?

Afholdt Torsdag d. 14. maj 2009
JUUL | FROST Arkitekter
Refshalevej 147 – 1432 Kbh. K

Byens rum som udviklingsstrategi afholder løbende inspirationsmøder, der belyser og debatterer en aktuel, interessant tematik med inviterede oplægsholdere i et uformelt forum. Formålet med inspirationsmøderne er at udveksle idéer og erfaringer. Yderligere er formålet at belyse og perspektivere Byens rum som udviklingsstrategis problemstilling med konkrete cases og andre projekters problematikker.

Inspirationsmøde # 1: Midlertidige og virtuelle rum i byen blev afholdt d. 28. april 2008 hos JUUL | FROST Arkitekter og havde oplæg af Bert Mulder, informationskonsulent og rådgiver for den hollandske regering, Henrik Harder, Lektor på Arkitektur og design i på Aalborg Universitet og Poul Broberg, direktionssekretær Dansk Idræts-Forbund.

Inspirationsmøde # 2: Kulturarv og forandring blev afholdt d. 4. juni 2008 af Byens rum i samarbejde med Bygningskultur Danmark. Helle Juul, leder af Byens rum som udviklingsstrategi, Thomas Martinsen, direktør for Bygningskultur Danmark, Kirsten Marie Rauhaug, antropolog tilknyttet Center for Bolig og Velfærd og Københavns Universitet, Michel van Lersel, arkitekturhistoriker og grundlægger af rådgivningsvirksomheden LAGroup og Carsten Paludan-Møller, arkæolog og direktør for Norsk Institutt for kulturminneforskning gav deres respektive bud på kulturarvens rolle i byudvikling, i samfundet og for den enkelte bruger af byen.

Inspirationsmøde # 3: 4 x 4 kriterier for byrum + 1 bogreception blev afholdt d. 12. november 2008 hos JUUL | FROST Arkitekter og havde oplæg af Ole Stilling, Direktør i Hillerød Kommune, Søren Møller Christensen, partner i Hausenberg og Peter Stanley Andersen, partner i Via Trafik. Inspirationsmødet var samtidig lancering af antologien "Byens rum 1: Det fremmede i det kendte."

INTRO

Helle Juul, Arkitekt MAA, Ph.d, Partner JUUL | FROST Arkitekter, leder af "Byens Rum som udviklingsstrategi"

Helle Juul indledte aftenen med at tale om værdibaseret planlægning. Hun argumenterede for, at den vestlige verden er ved at forandre sig fra et industrisamfund over et videnssamfund til et værdisamfund. Tiden er præget af forandringer, og der opstår et nyt samfundssyn, der sætter sit naturlige præg på de måder, vi forvalter vores byer på. Helle Juul fortalte, at byplanlægningen er ved at ændre sig fra en funktionel betonet disciplin til en disciplin, hvor der i stadig stigende grad bliver sat fokus på nuværende og kommende beboeres værdier og normer. Det indikerer indledningen til det, man kan kalde et værdibaseret samfund, hvor der sættes fokus på samarbejde, dialog, accept og respekt. Disse ændringer stiller ikke blot krav til en forståelse og afdækning af værdisæt, men stiller ligeledes krav til en ny måde at omsætte dem til meningsgivende og fleksible planredskaber. Helle Juul forklarede, at der, som en konsekvens af dette, sker et skred i planlægningsredskaberne, hvor man bevæger sig fra traditionelle masterplaner til potentialeplanlægning, der er et åbent og fleksibelt planlægningsredskab, der fokuserer på et givent udviklingsområdes værdier og potentialer.

1 Christer Larsson, Stadsarkitekt i Malmø Planlægning i Malmø

I sit oplæg tog Christer Larsson udgangspunkt i inspirationsmødets overskrift: værdibaseret planlægning. Han argumenterede for, at begrebet hænger sammen med Malmø Kommunes bevidste satsning på at transformere Malmø fra en industriby til en moderne vidensby. I Malmø arbejder man i den store skala, da man ønsker at binde byen sammen og understøtte de forskelle og forandringer, der kendetegner byen. Christer Larsson talte om en holistisk tilgang til udviklingen af Malmø, hvor det sociale, det økonomiske og det bæredygtige er i centrum. Malmø udvikles for at være attraktiv for beboere samt investorer og for at være en aktiv medspiller i udviklingen af Øresundsregionen som en samlet og stærk region. Kommunen har udarbejdet analyser for at præcisere de indsatsområder, som de skal forfølge. Deres strategi inkluderer parametre som et stærkt arkitektonisk brand, byliv og kultur som inspirationskilder og drivkræfter for et innovativt miljø.

Christer Larsson argumenterede for, at de humanistiske værdier er centrale for den værdibaserede planlægning i Malmø. Der er værdier er holdbarhed, demokrati, mangfoldighed, tolerance, åbenhed med mere. Og disse danner grundlag for tre nøgleord for udviklingen af Malmø: Attraktivitet, innovation og kultur.

Den værdibaserede planlægning er bevægelsen fra masterplanlægningens faste rammer til en mere åben form for "skeletplanlægning". Idealet er netværksbyen i form af The Spaghetti city.

Afslutningsvis opstillede Christer Larsson nøgleordene for Malmøs strategiske udvikling, der i overskriftsform er: Klimaforandringer, attraktivitet, ændringer i arbejdspladser og deres fysiske udformning, mix use, tæthed, transport og infrastruktur, det 4. stadsrum og værdibaseret planlægning.

2 Michael Hviid Jacobsen, lektor Aalborg Universitet Bauman og byen – om den flydende moderne metropol

Michael Hviid Jacobsens oplæg om Zygmunt Baumans præsenterede Baumann som repræsentant for et kritisk sociologisk perspektiv på den flydende, moderne metropolis. Indledningsvis gjorde Michael Hviid Jacobsen rede for grundlaget for Baumans kritiske sociologi, der fokuserer på social stratifikation. Bauman ønsker en aktiv deltagelse i byrummet afstedkommet af en aktiv offentlighed. Modsætningen til dette er Baumans frygt for det tomme rum. Bauman lancerer metaforen om den flydende modernitet, der er kendetegnet ved opløsning af steder, relationer, identiteter og fællesskaber. I den flydende modernitet forsøger vi som individer at kontrollere det ukontrollerbare. Den flydende modernitet er et samfundsvilkår, men det er i storbyen, at den flydende modernitets karakteristika forenes og forstærkes. Efterfølgende redegjorde Michael Hviid Jacobsen for Baumans fokus på "ikke steder", der er inspireret af Marc Auges begreb, der dækker over motorveje, shoppingcentre, parkeringsteder og lufthavne med mere. Antallet af "ikke steder" er øget markant gennem de seneste år. Ikke steder er karakteriserede ved, at de ikke faciliterer menneskelig interaktion eller udveksling. Derimod er de entydige i deres funktioner, der ofte er relateret til forbrug eller transport. I modsætning til Baumans idealer om den aktive offentlighed medfører "ikke stederne", distance, isolation, ensretning og resulterer i en følelse af fremmedgørelse og meningsløshed. Den stratificerede og militære by er ligeledes udtryk for en udvikling, der privatiserer det offentlige rum baseret på en os og dem holdning, hvor frygten for det andet er rationalet for udviklingen af instant communities og andre ekskluderende tiltag. Ifølge denne tankegang bliver byrummets indretning i tiltagende grad præget af segregering, eksklusion og adskillelse. Dette får Bauman til at argumentere for, at vores adfærd bliver mekanisk, uden at vi reelt omgår hinanden i det offentlige rum. Derimod bliver vi en del af en anonymiseret masse uden relationer og kontakt. Afslutningsvis redegjorde Hviid Jacobsen for modpolen til denne udvikling. Under overskriften "Det humaniserede byrum" argumenterer Bauman for at byrummet bør fremme møder og forståelse af det fremmede. I Mikhail Bakhtins forstand skal det humaniserede byrum være et karnevalistisk rum, hvor ambivalens, uforudsigelighed og spontanitet dominerer. Det skal være et inkluderende byrum, hvorudfra der kan skabes en levende offentlighed.

3 Nils Bøttger-Rasmussen, Cand. polit., H.D. Institut for fremtidsforskning. Værdibaseret planlægning

Nils Bøttger-Rasmussen tog udgangspunkt i fire logikker for værdiskabelse: industrisamfundets logik, drømmesamfundets logik, videnssamfundets logik og creative man logik. I drømmesamfundets logik er nøgleord som eventyr og oplevelse, samhørighed og holdninger dominerende. Drømmesamfundet er kendetegnet ved et immaterielt forbrug, hvilket sætter behovet for historier i front. Vi køber ikke blot æg,

men køber skrabeæg, vand er kildevand, mens vores kaffe er certificeret af Max Havelar. Fremtidens mangelvarer er tid og miljøer, opmærksomhed og tryghed. Der sker en forskydning i vores tilgang til det, vi skaber. Hvor vi før i tiden gjorde tingene selv fordi det var billigt, skaber vi det selv i dag fordi det giver os en personlig tilfredsstillelse eller værdi.

Derefter gennemgik Nils Bøttger-Rasmussen creative man logikken, hvor grundtanken er, at kreativitet giver status, oplevelse og mening i arbejde, forbrug og fritid. Creative man er kendetegnet ved en aktiv og ikke egoistisk tilgang til verden, hvor man ønsker at sætte præg på alle livets facetter. Behovene flytter sig op i toppen af Maslows behovspyramide, hvor folk bevidst søger at udtrykke deres egne kreative talenter. Derefter redegjorde Bøttger-Rasmussen for en række planlægningsmæssige dilemmaer man står overfor i forbindelse med værdibaseret planlægning: I identifikationen af folks værdier, holdninger og adfærd skal man ikke spørge dem hvad de ønsker, men derimod observere, hvad de gør. Der blev gennemgået en række livsfaser, som befolkningen typisk kan inddeles i og der blev fokuseret på de værdier, der hører til de enkelte rubriceringer. Hvordan skal vi udvikle fremtidens byer? Ifølge Nils Bøttger-Rasmussen er værdierne, der kommer til at udstikke retningslinierne for fremtidens byudvikling, blandt andet forbindelser på kryds og tværs, funktionsblanding, diversitet, bæredygtighed og blandede ejerforhold.

Afslutningsvis redegjorde Nils Bøttger-Rasmussen for en række planlægningsdilemmaer, det er nødvendigt at tage stilling til i forbindelse med byudvikling. Skal planlægningen være kortsigtet eller langsigtet, bestå af faste rammer eller være fleksibel er blot nogle af de grundlæggende spørgsmål, der skal tages stilling til.

Konklusion

De forskellige oplæg repræsenterede et tværfagligt blik på værdibaseret planlægning. Den praktiserende arkitekt, den kommunale praktiker, den akademiske forsker og fremtidsforskeren gav alle deres syn på værdibaseret planlægning. Det handler om at gå fra masterplanens rigide, stramme regelsæt samt forud bestemte fysiske udformning til angivelse af hvilke værdier og kvalitative rammer en fremtidig planlægning skal indeholde. Den efterfølgende diskussion understregede, at der er en stor interesse for en planlægningsform, der tager udgangspunkt i værdier.

Referat: Pawel A. Lange, 22. juni 2009 Byens Rum som udviklingsstrategi

